PETRA
PREŠOV, ul. SRR 1

Obchod s cirkevnými potrebami a kníhkupectvo má na sklade

Prot. P. Aleš: **Cirkevné dejiny**	95,–
Časoslov (cirk. slovanský)	75,–
Trebník	40,–
Pravoslávny katechizmus (český a rus.)	10,–
Pravoslávny katechizmus (slov.)	9,–
Fencik: **Liturgika** (rus.)	3,80
Prot. Aleš: **Liturgika** (česká)	3,–
Patriarcha Alexij: **Výbor z díla** (český)	10,–
Patriarcha Sergij: **O spasení** (slov.)	10,–
Metropolita Nikolaj: **Výňatok z diela**	12,–
Doc. Pružinský: **Patrológia I. a II. diel**	101,–
Metr. Jelevferij: **Na Božej nive** (slov.)	10,–
Cirkevné právo	37,–
Homiletika	10,–
Dr. Kačur I.: **Stručný prehľad cirkevnej archeológie**	15,–
Dr. Kernaševič: **Pastorálka**	18,–
Dr. Kernaševič: **Všeobecný typikon**	16,–
Praktický trebnik	40,–
Teologický zborník I.	54,–
Teologický zborník I.	56,–
Základné bohoslovie	24,–
Obrázky „Pamiatka na sv. Prijímanie“	3,–
Nový zákon (cirk. slovanský)	50,–
Dr. Š. Balogh: **Úvod do filozofie**	10,–
Služebník (cirk. slovanský)	60,–
Istorija pravosl. cerkvi (rusky)	4,–
Teologický zborník IV.	52,–
Dr. P. Kernaševič: **Zrovnávacie bohoslovie**	112,–

Budúce číslo vyjde 10. októbra 1974

Vydáva: Pravoslávna cirkev v Československu, Prešov, v CN Bratislava. Redakcia: Prešov, Slovenskej republiky rád č. 1, tel. 313 79. Vedie red. rada. Vedúci a zodp. redaktor prof. dr. P. Kernaševič. Technický red.: prot. R. Ferenc. Vychádza 12-krát do roka. Tlačia Dukelské tlačiarne, národný podnik, Prešov. Ročné predplatné 12 Kčs, jednotlivé číslo 1 Kčs. Rozširuje PNS. Objednávky prijíma každý poštový úrad a doručovateľ. Zahraničnú objednávku treba adresovať: PNS – Ústr. expedícia tlače, Bratislava, Gottwaldovo nám. č. 48 – Povolené SÚTI 15/8 z 27. 12. 1972.

ODKAZ SV. CYRILA A METODA

ROČNÍK XX. – ORGÁN PRAVOSLÁVNEJ CIRKVI – č. 9/1974

Detská príloha nášho Odkazu

Zdravím pri príležitosti začiatku školského roka.

V minulých mesiacoch som sa vám usilovala napísať čo to o tom, aký má byť človek s veľkým „Č“ — skrátka človek správny a čestný. Taký človek však má žiť v správnom prostredí, aspoň by mal. Skúsme si na chvíľu predstaviť ideálne prostredie pre človeka — prírodu, v ktorej žije, neskôr i jeho domov a pracovisko.

Keďže sme pravoslávni kresťania, vyjdime zo slov Biblie: „Ploďte sa a množte sa a naplňte vody morské, tiež vtáctvo nech sa rozmnožuje na zemi“ (Gen. 1, 22). A povedal opäť Boh: „Naplňte zem a podmaňte ju a panujte nad rybami morskými a nad vtáctvom nebeským a nad každým živočíchom hýbajúcim sa na zemi... dal som vám všelijakú bylinu, vydávajúcu semä... a všelijaké stromy, na ktorom je ovocie, to bude vám za pokrm...“ (Gen. 1, 28—31).

To bolo dávno — ako naložil človek s prírodou odvtedy?

Mlákami nafty zaliate more — nie domov rýb, ale ich hrob.

Znečistené ovzdušie nedáva vtákom možnosť dýchať, rieky plné splaškov, kdeže sú tie časy, keď sme chodievali na raky. A nie je to tak dávno. Mesačné večery, letom voňajúci vzduch, teplé počasie a čistá voda — to boli prázdniny. Nenarušil tu človek niečo? Snáď. Ale potom by to mal čím skôr napraviť.

To je však vec veľkých tovární a dospelých ľudí, zodpovedných za vec. Čo vy, deti?

Tiež po vás zostávajú hŕby papierov a plechoviek od konzerv v lese i pri vode? Hádžete do vody všetko, čo už nepotrebujete? Zakladáte oheň tam, kde je to zakázané? Nevraždíte zvieratká, ktoré nie sú vaším stvorením a majú na zemi svoje poslanie? Rušíte zver krikom? Verím, že nie, ale myslite na to občas.

Totiž to, čo všetci chceme, je zachovať krásu prírody okolo nás, aby sme mali kam na prázdniny a vo voľných chvíľach.

Pán Boh nám dal prírodu čistú a krásnu, je našou povinnosťou zachovať ju v takom stave i pre budúce generácie, je to našou kresťanskou i občianskou povinnosťou. Snáď už ani neviete, čo je to napiť sa z čistého prameňa. Kedysi to bolo samozrejmé.

Preto sa budeme venovať v našich úvahách nielen človeku, ale i prostrediu, v ktorom žije, aby žil dlho a v zdraví sa radoval z celého Božieho stvorenia, veď mu bolo na radosť dané.

Píšte o svojich postrehoch, čo by sa dalo napraviť a ako. Vaše listy budeme uverejňovať a spoločne pouvažujeme. Je najvyšší čas.

Vaša teta Helena

Povýšenie sv. Kríža

Medzi významné sviatky pravoslávnej cirkvi patrí Povýšenie čestného a životodarného kríža, po grécky krátko nazývaný staurofáneia. Ako všetky udalosti zakotvené v cirkevnom, liturgickom roku, má i tento slávny deň dvojaký význam: historický a duchovne aktuálny.

Historicky je tento sviatok spojený s dvoma udalosťami. Prvá je nájdenie dreva Kríža, na ktorom bol ukrižovaný Isus Christos vo vykupiteľskej obeti za naše hriechy, a druhou udalosťou je opätovné jeho navrátenie do Jeruzalema z Perzie, kam bol ako

vojnová korisť odvlečený. Prvá udalosť spadá do prvej polovice 4. storočia, druhá sa stala v rokoch 610—641.

Kríž, na ktorom bol ukrižovaný Spasiteľ, bol spolu s dvomi krížmi, na ktorých zomreli na Golgote obaja lotri, zakopaný neďaleko miesta utrpenia. Keď rímsky cisár Titus dobyl onedlho po týchto udalostiach Jeruzalem, zničil toto mesto; tým sa zmenil horizont mesta i jeho okolia. O Christovom kríži sa nevedelo ni(Snáď pre prvých kresťanov ani nebolo hľadanie svätého kríža Christovho také dôležité. Pretože boli stále terčom posmechu a nepriateľstva zo strany pohanov, ktorí Christovu smrť na kríži ironizovali, kresťania zobrazovali kríž nepriamo, v symbolických podobách. Avšak o to hlbší a precítenejší bol skutočný život veriacej cirkvi podľa príkladu Spasiteľovho golgotského utrpenia. Až keď cisár Konštantín umožnil kresťanskej cirkvi slobodný život a rozvoj v rímskom štáte, objavil sa nadšený záujem i o miesta a veci, koré sa priamo dotýkali života nášho Spasiteľa, Jeho kázania i Jeho utrpenia a vzkriesenia. A na prvom mieste to bol záujem o golgotský kríž omytý spasiteľnou krvou Syna Božieho. Obrat sa začal už vtedy, keď cisár Konštantín povýšil znamenie kríža na symbol Božej ochrany nad svojou ríšou. Cirkevný historik Eusebios v svojom spise De vita Constantini (O živote Konštantínovom, 1, I, c. 12) uvádza, že cisár pred rozhodujúcou bitvou s Maxentiom v roku 312 videl okolo poludnia na nebi videnie kríža zo svetla slnečných lúčov s nápisom „touto nika" (v tom je víťazstvo) a to isté videli i jeho vojaci. V noci mal potom Konštantín sen, v ktorom znovu videl toto znamenie a dostal vnuknutie, aby ho urobil vojenským znakom, ktorý dal nosiť pred vojskom a s ktorým zvíťazil nad nepriateľom. V Konštantínovom znaku kríža boli vpísané i grécke písmená XP — skratka Christovho mena. Víťazstvo nad Maxentiom znamenalo i víťazstvo v rímskom štáte a víťazstvo kríža ako znamenia spásy človeka.

Konštantínova matka, cisárovná Helena, sa odobrala neskôr do Palestíny a začala s prvým archeologickým výskumom stavieb chrámov v Betleheme, ale najmä v Jeruzaleme, predovšetkým na Golgote. I keď nemáme presné správy o nájdení svätého dreva Christovho kríža u historika Eusebia, je zistené z iných prameňov, že pátranie sv. Heleny bolo úspešné. Pri hľadaní Spasiteľovho hrobu objavila v zemi tri kríže, z ktorých jeden bol identifikovaný ako kríž Christov. Svätý Cyril Jeruzalemský sa o ňom zmienil v svojich katechézach, ktoré kázal ako jeruzalemský biskup približne r. 348 krstencom v chráme svätého Hrobu v Jeruzaleme. Tiež pútnička zo západu, Sylvia Akvitánka, svedčí v svojom denníku o tom, že v Jeruzaleme bol uctievaný Christov kríž. Bola to

významná slávnosť, ktorá veľmi dojímala všetkých prítomných. Vieme, že toto uctievanie svätého kríža natoľko zapôsobilo na Egypťanku Máriu, ktorá pricestovala do Jeruzalema so skupinou egyptských pútnikov s nečistými úmyslami, ale tu sa obrátila na pokánie, takže zvyšok svojho života prežila na púšti ako jedna z najväčších kajúcnic a svätíc kresťanskej cirkvi. Chrámy, kde sa) Jeruzaleme svätý kríž uctieval, dala vybudovať cisárovná Helena nad miestami Christovho pobytu a spasiteľných udalostí s tým istým zbožným úmyslom, ako jej syn budoval kresťanské svätyne v novom sídelnom meste, Carihrade. Pre historickú pravdivosť objavu svätého kríža svedčí tiež spojitosť sviatku — pamiatky vysvätenia jeruzalemského chrámu Vzkriesenia nad Hrobom Christovým, ktoré sa konalo v jeruzalemskej cirkvi dňa 13. septembra roku 335, s nasledujúcim dňom 14. septembra — sviatkom nájdenia a povýšenia svätého kríža. Srbský liturgista, profesor Lazar Mirkovič vidí v tejto spojitosti dvoch sviatkov „zreteľný princíp heortológie (t. j. náuky o sviatkoch), že sa spájajú v dvoch po sebe nasledujúcich dňoch udalosti, prípadne osobnosti, ktoré majú vzájomnú súvislosť. Tu nález jaskyne Hrobu a stavba chrámu nad ním súvisí s nálezom čestného Kríža" (Cheortologia, Belehrad, 1961, str. 63). Slávnosť povýšenia svätého kríža sa rýchlo rozšírila do celého kresťanského sveta. Koncom 4. storočia ju oslavovala v dobe svätého Jána Zlatoústeho už cirkev v Carihrade a odtiaľ v 9. storočí zásluhou sv. bratov Cyrila a Metoda tento významný sviatok prišiel i k nám. Pôsobivé modlitby a sprievody na jeruzalemských svätých miestach hlboko dojímali pútnikov z celého sveta, ktorí prichádzali na miesta Christovho utrpenia a smrti i vzkriesenia a potom prenášali jednotlivé liturgické prvky jeruzalemských slávností do svojich miestnych cirkví. Uctievanie sv. kríža sa tak šírilo z Východu, z kolísky kresťanstva.

Svätý kríž povyšuje od tých čias pravoslávna cirkev v chrámoch, a to niekoľkokrát počas cirkevného roka, aby veriacim pripomenula stály duchovne aktuálny význam Christovho utrpenia pre našu spásu. Naše spasenie, ako nás učí sv. Písmo, nie je len akousi odmenou spravodlivému za hrobom. Spása sa začína už tu na zemi, a kto tento nový život, život v milosti Božej, nepozná tu, potom ťažko môže dúfať, že mu bude daný po smrti. Ale život v Božej milosti, to je život stáleho osobného zápasu človeka proti hriechu a zlu v sebe a vo svete vo všetkých jeho podobách Jedine tento zápas, sprevádzaný odriekaním a teda utrpením, vedie k prežitiu slávy kráľovstva Božieho v budúcej dokonalosti, ako nás k tomu slávnostne volá paschálny kánon sv. Jána Damaskina: „Priidite novaho vinohrada roždenija, božestvennaho veselija

v naročitom dni voskresenija, carstvija Christovho priobščimsja". Podmienkou vzkriesenia je však kríž. Tak ako Isus Christos, ktorý nás miluje najhlbšou láskou, ktorá siaha až do hlbín nášho bytia, musel prísť na svet v tele, aby, podľa sv. apoštola Pavla, odsúdil sám na sebe hriech (Rim. 8, 3) a na kríži zničil naše nepriateľstvo s Bohom (Efez. 2, 16), tak i my musíme celý život náš prispôsobovať Christu, Jeho životu, Jeho učeniu, Jeho rozumu a žiť v Christovi ako žije konár vínnej révy zaštepený do kmeňa (Ján 15. kap.).

Preto nám cirkev predkladá a pred nás povyšuje svätý kríž, aby sme ho podľa Spasiteľovho príkladu vzali na seba, ako povedal: „Kto chce prísť za mnou, nech zaprie seba samého, vezme svoj kríž a nasleduje ma. Lebo kto by si chcel zachrániť dušu, stratí ju, ale kto by stratil dušu pre mňa a pre evanjelium, zachráni si ju" (Mar. 8, 34, 35). Nejde len o to, aby sme v zbožnosti sa klaňali Christovmu krížu, aby sme sa prežehnávali týmto svätým znamením, dokonca nejde iba o to, aby sme premýšľali o Bohu a utrpení Jeho Syna, ale o niečo oveľa hlbšieho: Isus Christos nás zjednocuje v duchovnom bratstve putami výnimočnej všeobjímajúcej lásky a pritom chce, aby sme zničili a umŕtvili v sebe starého hriešneho človeka — a povstali k novému životu.

A to je možné len zodpovedným a hrdinským zápasom v sebe proti zlu. Takým zápasom si prisvojujeme plody golgotskej obete. Treba začať dobrým pokáním pred Bohom, ako učil sv. Predchodca, Spasiteľ a apoštoli. Pokáním sa poráža „starý" človek. To všetko je kríž, ktorý berieme na seba. Z utrpenia, sebazapierania, bolesti rodí sa človek k víťazstvu v Christovi, z poníženia k oslave v obcovaní s Bohom, zo zármutku k radosti v Duchu svätom ktorý stonásobne vynahradzuje každú stratu odmenou súcitnej Otcovej lásky. Tí, ktorí sa domnievajú, že je možné prežívať šťastie bez tohto nesenia kríža sa hlboko mýlia. Veď nič na svete sa nedáva človeku zadarmo, a o čo je hodnota, o ktorú sa človek usiluje, vyššia a vzácnejšia, o to hrdinskejší a s väčšími obeťami musí byť podstúpený zápas o ňu. Lekár nesmie šetriť seba, ak chce zachrániť život ohrozeného pacienta. Športovec si musí veľa odrieť, ak chce dosiahnuť najvyššiu métu v športe. Robotník, či roľník sa musí zaprieť a často obetovať i voľný čas, odpočinok a zábavu, ak ide o záchranu úrody, o splnenie pracovných úloh, ktorých výsledky patria všetkým. Každý krok k dobru prechádza sebazapieraním, dokonca utrpením. Svedomie, ktoré má každý z nás, súhlasí s týmto postojom a s touto skúsenosťou, ale hriech,

v nás zakorenený, radí nám, aby sme volili radšej cestu pohodlia, bez sebazapierania a bez obeti. Preto cirkev povyšuje sv. kríž, aby sme povýšili ako veriaci kresťania sami seba na nosenie kríža k spáse svojej nesmrteľnej duše.

Prot. Pavel A l e š

Narodenie Presvätej Bohorodičky

V skromnom mestečku Nazarete sa pobožným manželom Joachymovi a Anne narodilo dieťa. Nebola to všedná udalosť, lebo ani manželstvo Joachyma s Annou nebolo všedné.

Boli to ľudia zámožní, ale nie skúpi, zachovávali Božie prikázania, žili cnostným životom a v modlitbách a v očakávaní Mesiáša im ich život rýchle ubiehal. Ostávala ale jedna nesplnená túžba — mať dieťa. Ako pribúdalo rokov, strácala sa nádej a ubúdalo aj ich vážnosti v starozákonnej spoločnosti, ktorá dôstojnosť manželstva merala počtom detí — živých detí, ktoré bola schopná manželka priviesť na svet. Anna sa veľmi modlila, nie menej jej muž, s vrúcnosťou, akú si už len ťažko predstavíme. A život plynul ďalej, Boh akoby ich modlitby nepočul, ich dobré skutky nevidel. Želanie zostávalo nesplneným. Kto z nás — obyčajných ľudí — by nestratil nádej? Kto by nezúfal, kto by sa neuspokojil s vlastnou bezmocnosťou? Nie tak starozákonní spravodlivci **Joachym a Anna, ktorí jednoducho verili, že Boh raz predsa vypočuje ich hlasy.** A naozaj, Boh len skúšal ich vieru a trpezlivosť, očisťoval ich srdcia, aby boli schopní priviesť na svet dieťa — malé dievčatko — živý chrám Syna Božieho.

A stalo sa, **že v skromnom Nazarete sa narodilo dieťa.** Anna porodila dcéru a **pomenovala ju Mária,** tak, ako to nariadil anjel Boží. Radosť rodičov nepoznala hraníc, i keď nevedeli, že priviedli na svet Matku celého ľudstva. Radovali sa ľudským spôsobom z prekrásneho dievčatka a sv. Joachym priniesol Bohu štedré obete a bohato pohostil v svojom dome kňazov a levitov.

Mária sa narodila, bola obkolesená radosťou a jasotom. Vedela, čo ju čaká pod krížom? **Skadiaľ tá nekonečná trpezlivosť jej rodičov,** ktorí v e d e l i, že Boh vypočuje ich želanie? Múdrosť Božia a Jeho prozreteľnosť urobili zázrak s ľuďmi, **veď Syn sa musel narodiť z Márie, z Prečistej, Nepoškvrnenej, Bohu vždy oddanej a materinsky ľúbiacej Márie, Matky celého ľudstva.**

Poznáme ťažký život Márie, Matky Božej, o to dojemnejšie pôsobí na nás predstava Márie — dieťaťa, o ktorom hovorili proroci, Márie, posledného článku Christovho rodokmeňa.

Život jej sv. rodičov nech je nám príkladom pokory, trpezlivosti, modlitby a oddanosti do vôle Božej. Vidíme na nich, že spravodliví musia prejsť strádaním a príkorím, aby sa zdokonalili do tej miery, aby im Boh mohol splniť ich zbožné želanie. Máriini rodičia nikdy nereptali na svoj osud, vôľa Boha im bola zákonom. Boli nepredstaviteľne štedro odmenení, a nielen oni, ale všetci ľudia, ktorí s láskou, so slzami v očiach denne na celom svete si

kľakajú pred jej sv. ikony a prosia o splnenie vlastných želaní. Kiež by prosili tak trpezlivo, ako spravodliví rodičia Bohorodičky! V deň sviatku jej narodenia prosíme, aby vypočula i naše hlasy, aby sa zľutovala, i keď nie sme na takej morálnej výške, ako by sme mali byť, prosíme o jej lásku k našej pravoslávnej cirkvi, prosíme, aby sa prihovorila u svojho Syna Isusa Christa za naše spasenie: „Prosíme ťa Divo, šlem do tebe hlas, sirotam ty Mati, ne lišaj že nas . . .“

† **C y r i l,**
biskup michalovský

K udalostiam na Cypre

Naša cirkev obdržala v rámci informácií od Jeho Svätosti Pimena, patriarchu moskovského a celej Rusi, telegram k udalostiam na Cypre. V telegrame sa píše:

Poplašné správy o vojenskom prevrate na Cypre vyvolali vzrušenie u všetkých úprimných priateľov cyperského ľudu. Grécki dôstojníci, ktorí slúžili v národnej garde Cypru, nepochybne vedení zvonka a nepriateľsky naladení proti Cyperčanom, rozpútali bratovražednú vojnu na ostrove a snažili sa nanútiť cyperskému ľudu cudziu vládu. V dôsledku toho vznikla hrozba nezávislosti a suverenite Cyperskej republiky, bol porušený mier a kľud v tejto oblasti.

Vyslovujeme hlboké poľutovanie nad neblahou úlohou, ktorú zohrali v uvedených udalostiach tie cirkevné kruhy, ktoré pred určitým časom zaujali rozkolnícke stanovisko proti svojmu arcibiskupovi a teraz zapríčiňujú zmätky. Hlboko si vážime významného cirkevného a štátneho činiteľa, Jeho Blaženstva arcibiskupa Makaria, zvoleného do funkcie prezidenta Cyperskej republiky v slobodných voľbách cyperským ľudom v súlade so zákonnými normami štátu. Rozhodne odsudzujeme terajšie násilie nad cyperským ľudom, vyjadrujeme súhlas s pozíciou zákonného prezidenta štátu arcibiskupa Makaria a prejavujeme svoju solidárnosť so spravodlivým bojom vlastencov proti pučistom.

Vyzývame všetkých predstaviteľov cirkví, vedúcich činiteľov svetových i regionálnych náboženských organizácií, všetkých kresťanov, aby protestovali proti bezpráviu, ktoré robia na Cypre grécki dôstojníci a aby podporili boj Cyperčanov za obnovenie práv ich zákonnej vlády a mieru na celom svete. Modlíme sa k Vládcovi sveta za upevnenie síl Blaženého arcibiskupa Makaria, prezidenta republiky a cyperského ľudu, aby prekonal túto skúšku a dosiahol nastolenie mieru a spravodlivosti v jeho milovanej vlasti. S nesmiernou bratskou láskou v Christovi

patriarcha moskovský a celej Rusi,
P i m e n,
Moskva, 17. júla 1974.

NA CYPRE ZVÍŤAZÍ PRÁVO A SPRAVODLIVOSŤ!

Vyhlásenie pravoslávnej cirkvi v Československu k situácii na Cypre.

So živým záujmom a s uspokojením sledovala naša cirkev spolu s celou československou verejnosťou neúnavné a tvorčie snahy cyperského prezidenta Jeho Blaženstva arcibiskupa Makaria o upevnenie nezávislosti Cypru, sociálny pokrok v krajine a o priateľstvo medzi národmi Európy a stredozemskej oblasti. Preto sa nás hlboko dotkla terajšia zo zahraničia podporovaná vojenská vzbura, ktorá ohrozuje tento vývoj, ako i nezávislosť štátu.

Naši veriaci, biskupský zbor a duchovenstvo energicky protestujú proti týmto násilným a nezákonným akciám a jednoznačne morálne podporujú nadľudský zápas prezidenta Makaria a jeho vlasteneckých spolubojovníkov za obranu nezávislosti ich krásnej vlasti a za znovunastolenie zákona, poriadku a pokoja.

K tejto podpore naliehavo vyzývame všetky cirkvi a kresťanov v našej krajine a vyslovujeme presvedčenie, že úsilím statočného cyperského ľudu a pôsobením verejnej mienky a Božej pomoci zvíťazí v tejto oblasti právo a spravodlivosť a bude nastolený trvalý mier.

† Dorotej,
metropolita pražský a celého Československa

O požehnaní Božom za dobré skutky

(Zo spisov sv. Jána Zlatoústeho).

Keď Boh vidí, že je niekto vďačný, ešte viac ho obdarúva. Žime teda tak, aby sme boli dôstojnými tejto milosti Božej. Nezabúdajme na ňu, ale pamätajme na neustálu vďačnosť Bohu, ktorou sme Mu zaviazaní. Božia milosť je tak nesmierna, že náš rozum nie je v stave pochopiť všetky jej formy. Kto si môže predstaviť všetko to, čo už nám bolo darované, čo je nám sľúbené a čo dostávame každý deň? Podľa Jeho vôle jestvuje ľudstvo, pre ktoré urobil všetko potrebné. Keď však bol človek zlákaný diablom, ani vtedy Boh neprestával činiť dobré padlému hriešnikovi, ale dokonca v samom potrestaní prejavil svoju lásku k človeku, staral sa o spasenie človeka v Starom zákone, keď posielal prorokov a cez nich robil zázraky a dával nám znamenia. Tak ako nemôžeme porátať morské vlny, nemôžeme postihnúť ani celú lásku Božiu voči nám. Pretože ľudstvu nepomohli patriarchovia ani proroci, posiela nám lekára duší i tiel, jednorodeného Syna svojho, ktorý z lásky k nám prijal na seba podobu človeka, narodil sa z Panny, žil spolu s nami, trpel všetkými našimi neduhmi, len aby nás hriešnych povzniesol na nebo. Apoštol Ján vo vytržení nad toľkou láskou, volá: „Lebo tak Boh miloval svet, že svojho jednorodeného Syna dal, aby nik, kto verí v Neho, nezahynul, ale mal večný život" (Ján 3, 16). Aká záhadná je to láska, ktorá sa prejavuje v tajomstve našej spásy? Na tejto láske sa ukazujú príčiny príchodu Syna Božieho na zem, lebo prišiel preto, aby ľudia v i e r o u v Neho obdržali spasenie.

Kto môže pochopiť veľké, záhadné a nepostižiteľné zostúpenie Boha? Ani myseľ, ani slovo ľudské nie je schopné obsiahnuť všetko, čo Boh s nami a pre nás urobil. Lebo keby som akokoľvek chcel vyjadriť všetku hĺbku múdrosti a lásky Božej k nám, nepovedal by som všetko ani približne o tom veľkom tajomstve, ktoré Boh podľa svojho veľkého milosrdenstva voči nám preukázal.

Vidíš, brat môj, priepasť lásky? Je bezodná, a ľudský jazyk nedokáže vysloviť to, čo Boh učinil skutkom ... Je nepochopiteľné to, čo sa s nami robí tu, a ešte viac to, čo bude v živote záhrobnom. Pamätajme preto neustále na lásku Božiu, to nás povedie k vďačnosti Bohu, ktorú prejavíme v modlitbách. Upevňujme v sebe živú vieru a horúcu lásku k Nemu, aby sme sa uchránili pred hriechom a dosiahli Jeho milosti (Beseda 27. na Gen.)

Nezabúdajme na pozdrav!

Nemusíme azda zvlášť zdôrazňovať, že pozdrav je prejavom úcty a priateľstva, ktoré si navzájom preukazujeme pri stretnutiach, lúčení i v korešpondencii. Pozdravujú sa jednotlivci, národy, cirkvi a ich predstavitelia, štátnici. Rôzne inštitúcie a spolky majú svoje pozdravy.

Keď sa pozrieme do Písma sv., nájdeme tam pozdrav národa vyvoleného. Predaný Jozef pozdravil svojho brata Benjamína, keď prišli jeho bratia za ním do Egypta, slovami: „Nech sa nad tebou zmiluje Boh, syn môj" *(1 Moj. 43, 29). Bóz, keď prišiel z Betlehema na svoje pole, takto pozdravil žencov:* „Pán nech je s vami!" *A oni mu odpovedali:* „Požehnaj ťa Pán" *(Rút 2, 4). V Starom zákone hlavným pozdravom bola poklona až po zem (1 Moj. 43, 26). Archanjel Gabriel, keď zvestoval budúcej Matke Božej, že počne od Ducha svätého, najprv ju pozdravil:* „Raduj sa".

V Novom zákone po zmŕtvychvstaní Ježiš Kristos pozdravil svojich apoštolov pozdravom „Pokoj vám!" *(Ján 20, 19). Jednotlivé cirkvi sa pozdravovali navzájom* „Buďte zdraví" *(Skut. 15, 21). Úctivým zvykom v prvotnej cirkvi, ktorý sa zachoval i dnes, bolo, že jednotlivé cirkvi sa dávali navzájom pozdravovať, i svojich príbuzných, bratov v Kristu, priateľov a známych. Tak tomu bolo aj v listoch:* „Apoštolovia a starší bratia posielajú pozdrav bratom, ktorí sú z pohanov a bývajú v Antiochii, Sýrii a Cilícii" *(Skut. 15, 23).* „Pozdravujú vás spolu s vami vyvolený cirkevný zbor v Babylone a môj syn Marek" *(1 Ptr. 5, 13). I apoštol Pavel pekne pozdravuje vo svojom liste:* „Tu je môj vlastnoručný pozdrav, Pavlov. Milosť s vami" *(Kolos. 4, 18). V prvotnej cirkvi sa kresťania pozdravovali i bozkom, čo sa zachovalo dodnes. Sv. Pavel nabádal:* „Pozdravte sa vospolok svätým bozkom" *(1 Kor. 16, 20).*

V Písme svätom nachádzame príkaz, že sa musíme zdraviť vždy, všade a s každým. Ježiš Kristos povedal: „A keď budete vchádzať do domu, pozdravte ho" *(Mat. 10, 12).*

Svätá cirkev ustanovila preto pre kresťanov pozdravy pre každú príležitosť. Všeobecne používaným pozdravom medzi ľudom je ono známe „Sláva Ježišu Christu" *s odpoveďou* „Sláva vo veky" *— pozdrav najviac používaný na východnom Slovensku. Na Veľkú noc a 40 dní po nej platí pozdrav* „Christos voskrese!" *a odpoveď* „Voistinu voskrese!". *Na Vianoce sa pozdravujeme slovami* „Christos raždajetsja" *a odpovedáme* „Slavite Jeho!" *Na väčšie sviatky, keď sa koná myrovanie, kňaz pri ňom zdraví každého veriaceho, ktorý k nemu pristupuje slovami: „Christos posredi nas". Odpoveď má znieť:* „Jest i budet!" *Mnohí správnu odpoveď nepoznajú, tak buď mlčia, alebo odpovedajú nesprávne.*

Kresťan kresťana pri práci pozdravuje pozdravom „Pán Boh pomáhaj!" *a počuje odpoveď:* „Pán Boh vyslyš!" *Jestvujú i iné pekné pozdravy, ako je* „Pán Boh daj šťastie" *s odpoveďou* „Daj Bože". *Baníci sa pozdravujú tradičným* „Zdar Boh". *Treba len, aby sme na pozdrav nezabúdali a aby v ňom nebolo falošnosti, ale viac úcty a lásky. Každý kresťan je povinný pozdraviť každého z príkazu Ježiša Christa:* „A ak pozdravujete len svojich bratov, čo zvláštneho robíte? Či nerobia to isté aj pohania?" *(Mat. 5, 47).*

Nečakajme preto nikdy na pozdrav, hoci niekedy by sme mali byť pozdravení, ale zdravme prví. Nech nebudeme ako „zákonníci, ktorí chcú chodiť v dlhom, krásnom rúchu a byť pozdravovaní na trhoch", *ako nás vystríhal Christos.*

Š. H.

Mierové stretnutie v Zagorsku

Kresťanská mierová konferencia, organizácia úplne oddaná mierovým ideám, a jej aktívni členovia neprestajne vyhľadávajú nové cesty k prehĺbeniu svojho blahodarného úsilia, k nastoleniu trvalého mieru. *Výrazom tejto snahy bola i konferencia činiteľov rôznych cirkví v Zagorsku v Trojicko-Sergijevskej lávre, ktorá sa uskutočnila na pozvanie patriarchu moskovského a celej Rusi, J. Sv. Pimena v dňoch 23.—26. júla t. r. Na konferencii sa zúčastnila i delegácia z Československa, v ktorej bol metropolita Dorotej, dr. Miroslav Novák, patriarcha Československej cirkvi husitskej, Ludvík Horký, kapitulárny vikár z Brna, kanonik František Vymetal, Michal Krovina, dekan bohosloveckej fakulty z Bratislavy, Vladimír Olexa, profesor Luteránskej fakulty v Bratislave, dr. Ján Pokorný, námestník synodálneho seniora česko-bratskej evanjelickej cirkvi a Vratislav Štěpánek, duchovný z Brna.*

Už v pondelok 22. júla t. r. ráno sa všetci spomenutí stretli v miestnostiach Metropolitnej rady pravoslávnej cirkvi, aby si pohovorili o nastávajúcej ceste, vymenili si názory na vec, rozlúčili sa a s modlitbou odcestovali z Prahy zahalenej do nepríjemného počasia, lietadlom IL 64. O dve a pol hodiny sme boli na Šeremeťevskom letisku v Moskve. V Moskve bolo oveľa teplejšie než v Prahe, i keď tu tiež pršalo z nízkych mrakov, ale teplota dosahovala až 28 stupňov. Starostliví pracovníci Zahraničného odboru patriarchie nás privítali, zopár formalít a už sme sa viezli po širokej autostráde do Zagorska. Po pražskej zime nás milo prekvapilo zagorských 30 stupňov ...

Väčšina členov našej delegácie bola v Sovietskom zväze prvýkrát. Badali sme u nich určité vzrušenie, keď sme išli tzv. okružnou cestou, ktorá ako pás obkolesuje Moskvu, ale nevchádza do nej. Túžobne a so záujmom sa pozerali po okrajových štvrtiach tohto veľkomesta. Ukľudnili sme našich spolucestujúcich tým, že na spiatočnej ceste sa určite zastavíme v Moskve, čo sa aj stalo. Keď sme sa blížili k Zagorsku, už ďaleko pred ním sme videli patričné množstvo laverských kupolí na čele s mohutnou zvonicou. A už je pred nami Lavra a „svätá brána". Tu nás privítali nielen tí, ktorí vítali každú delegáciu, ale i Vysokopreosvietený arcibiskup Filaret, exarcha berlínsky. Potom sme sa ubytovali v útulných miestnostiach lavrového hotela, ale nechceli sme odpočívať, všetci sme vyšli do priestranných parkov, kde sú prekrásne staré a mohutné stromy, ktoré akoby súťažili s chrámovými kupolami. Chrámy sú dekoratívne rozmiestnené a vedú k nim asfaltové cestičky plné turistov a pútnikov. Veriaci začali napĺňať chrámy a to v takom množstve, že tí členovia našej delegácie, ktorí tu boli prvýkrát, sa pýtali, aký je zajtra sviatok, že prišlo také množstvo veriacich. Dostali odpoveď, že je to zjav každodenný a zvyčajný, lebo ľudia sem prichádzajú zďaleka, aby sa pomodlili, vyspovedali a prijali sv. Dary a priniesli si domov požehnanie zakladateľa lavry, prepodobného Sergeja Radonežského.

— Pretože sa konferencia začínala 23. júla o 14.00 hod. navštívili členovia našej delegácie prebiehajúce bohoslužby a žasli nad obrovskými chrámami preplnenými veriacimi, pozorne sledovali bohoslužby a načúvali melodické spevy pravoslávnej cirkvi.

Medzi tým sa začali schádzať delegáti na konferenciu. Starí známi sa objímali a bozkávali, tí, ktorí sa nepoznali, sa predstavovali. Zišlo sa do 80 delegátov, ktorí naplnili akademickú jedáleň, kde slávnostne povečerali za bratského rozhovoru.

Napokon mohutný zvon lavry ohlásil 23. 7. t. r. príchod Jeho Svätosti patriarchu Pimena. O o 14. hod. krátkou modlitbou a privítaním patriarchovým bola konferencia otvorená. Prvé zasadanie toho dňa viedol sám patriarcha. Bola posúdená prvá téma: *„Životné prostredie a obyvateľstvo"*. Expertom tejto témy bol Eugenij K. Fedorov, ktorý okrem iného povedal, že ľudstvo sa bude neohraničene rozvíjať. Odborníci odhadujú, že počet obyvateľov zemegule dosiahne onedlho 6 miliárd jedincov. Toto číslo na Západe pôsobí určitý poplach z obáv o nedostatok obživy. Je pochopiteľné, že potreby ľudstva narastajú a prírodné zásoby sa vyčerpávajú. Jednako, keď sa využije veda, technika získavania prírodných rezerv, tieto sa môžu zvýšiť. V západnom svete existuje teória, podľa ktorej sa má obmedzovať počet obyvateľstva. Ale my hovoríme, že sa to robiť nemá, je lepšie racionálne využiť jestvujúce zásoby pre ľudstvo pôsobením na prírodu, vedou a pod. Človek nesmie byť len strážcom prírody, ale má prírodu kultivovať, aby mu dávala hojnosť. Je dokonca možné zvýšiť lov rýb v oceánoch. Je jasné, že rozvoj priemyslu poškodzuje prírodu. Tomuto poškodzovaniu treba zabrániť, lebo pokazený vzduch, znečistená voda — to všetko pôsobí na zdravie človeka. Rečník zdôraznil, že treba náklady, ktoré sa vynakladajú na vedenie vojny a zbrojenie venovať ušľachtilým cieľom — čistote prírody a zdraviu človeka. — Prejav vyvolal živú diskusiu, v ktorej vystúpili i členovia našej delegácie. Potom bol prednesený referát na túto tému z teologického hľadiska.

Druhé zasadanie prebiehalo pod predsedníctvom patriarchu československej cirkvi husitskej, dr. M. Nováka. Téma znela: *„Vzťahy Východ — Západ"*. Expertom bol Vladimír I. Kantman, ktorý chronologicky opísal všetky medzinárodné udalosti od čias tzv. studenej vojny až po medzinárodné uvoľnenie, ktoré prinieslo kladné výsledky v oblasti obchodnej, vedeckej, kultúrnej. I na túto tému sa diskutovalo a diskusia ukázala politickú výšku cirkevných činiteľov — aktívnych obrancov mieru.

V stredu 24. júla tretie zasadanie sa konalo pod predsedníctvom biskupa reformovanej cirkvi Maďarska, dr. Tibora Bártu. Po modlitbe bol prečítaný referát na teologickú tému: *„Myšlienky o ľudských právach"*. Celý referát bol založený na kresťanskom názore na slobodu človeka, ktorého práva sú nielen v samotných deklaráciách, ale človek musí byť o svojich právach presvedčený a používať ich v praxi. Niektorí z prítomných boli pracovníkmi rôznych

komisií a podkomisií posudzujúcich ľudské práva a vedeli povedať na túto tému veľa zaujímavého. Po diskusii prehovoril expert Jurij M. Kolosov, ktorý hovoril o histórii ľudských práv a o ľudských právach v praxi, o právach pracujúcich v Sovietskom zväze. Hovoril o zrovnoprávnení žien, ktoré ešte sa všade nestalo skutkom, lebo napr. v západnom svete žena za tú istú prácu dostáva menej pláce než muž. Expert hovoril o rasovej diskriminácii . . .

Štvrté zasadanie sa konalo pod predsedníctvom A. M. Byčkova na tému: *„Európska bezpečnosť"* a expertom bol Daniil M. Proektor, ktorý oboznámil prítomných s úsilím socialistických krajín o zachovanie mieru a s politickými stykmi so Západom v tejto oblasti. Uviedol viac variant, na ktorých závisí bezpečnosť v Európe. Konečným cieľom nás všetkých je Európa bez vojen. Referent kladne ocenil prácu cirkevných činiteľov v tejto oblasti.

(pokračovanie)

D.

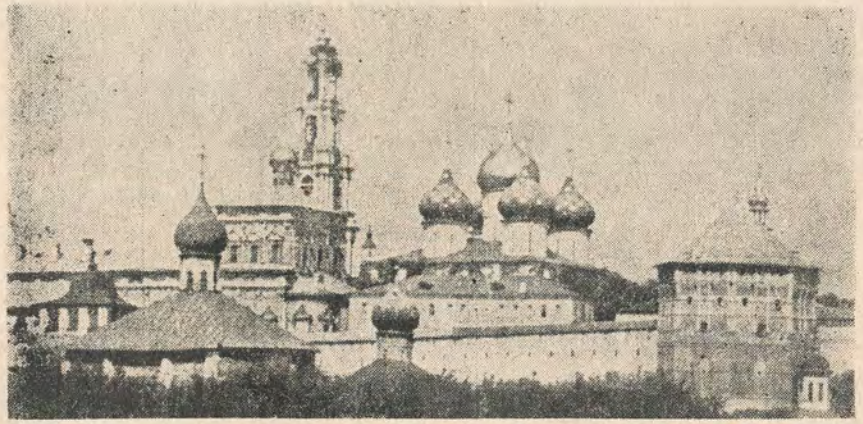

Celkový pohľad na Trojicko-Sergijevskú lavru v Zagorsku — centrum duchovného života ruskej pravoslávnej cirkvi.

Čas je veľmi drahý

Žijeme v XX. storočí, ktoré často nazývame storočím rýchlosti. Zvykli sme si, že lietajú kozmické lode na palube s ľuďmi — kozmonautami. I pohyb človeka na zemi sa napr. oproti minulému storočiu zrýchlil. Človek cestuje autobusom, električkou, autom, vlakom, lietadlom.

Snáď pre tento rýchly pohyb rátame s každou minútou, aby sme ju čím hospodárnejšie využili pre dobro človeka.

Otec a matka rátajú s každou chvíľkou, aby ju využili na pracovisku i v rodine pri výchove detí, ale nemajú zabúdať ani na seba, na vlastné kultúrne vyžitie, ani na čas pre modlitbu a návštevu chrámu Božieho. I naše deti musia rátať s časom, aby načas zvládli učivo a ešte aby sa im zvýšil čas na športovanie a rôzne zábavy, pohyb na čerstvom vzduchu, ale i na pomoc rodičom a na modlitbu.

Vidíme, že časom neplytvajú tí, ktorí majú radosť zo života, myslia na budúcnosť spoločnosti i na budúcnosť vlastnú, poznajú cenu času.

My, kresťania, musíme poznať i cenu času pre náš život večný. Starozákonný kazateľ povedal, že všetko má svoj čas a svoju dobu, každé úsilie pod nebom (Kaz. 3, 1—17) a apoštol Pavel hovorí: „Teda hľaďte, ako by ste sa správali, nie ako nemúdri, ale ako múdri, vykupujúc si čas, lebo dni sú zlé. Preto nebuďte nerozumní, ale rozumejúci, čo je vôľa Pánova". Ide o každú hodinu a minútu, lebo stratený čas sa nikdy nevráti, ani sa nevráti možnosť vykonať dobro. Apoštol Pavel hovorí: „V čas príhodný som ťa vyslyšal a v deň spasenia som ti pomohol. Ajhľa, teraz je čas veľmi príhodný; ajhľa, teraz je deň spasenia. Nikomu v ničom nedávame pohoršenia, aby naša služba bola bez hany" (II. Kor. 6, 2—3).

Čas, ktorý žijeme, je pre nás určený a zodpovedáme zaň. Narodili sme sa a máme dosiahnuť životný cieľ ako jedno ohnivko dlhej ľudskej reťaze. Že je čas krátky? Neverte, vždy je dosť času, aby sme konali rozumne pre seba, pre spoločnosť, pre súčasnosť i budúcnosť a pre vlastnú večnosť, v ktorú veríme. Kedysi dávno sa ľudia nudili, mali dlhý čas. Dnešní mladí to už ani nevedia pochopiť, ledva im stačí 24 hodín, ale ich predkovia, keď nemali prácu, keď deti pre chudobu nemohli do školy, tým bol čas pri slepňajúcej lampe veľmi trpký a dlhý. Čas bol a je jeden, ale pre každého iný. Páni v radovánkach strácali vzácne chvíle, ale tým, ktorí chceli čas využiť, nedali možnosť. Čas jedných a čas druhých — tak to bolo kedysi.

Štefan Horkaj, duchovný

NA NAŠU PRAVOSLÁVNU CIRKEVNÚ TLAČ VENOVALI:

Andrej Malina, Úpor, Kčs 100.—, Andrej Levický, Luhyňa, okr. Trebišov, 30.—, Ján Bieloruský, Prešov, 25.— a Bohuznáma zo Švermova 30.— Kčs. Pán Boh zaplať tým, ktorí na potreby svojej cirkvi nezabudli ani cez letné mesiace, v čase dovolenky. Mená ďalších darcov budú uverejnené v budúcom čísle nášho časopisu.

Významná historická ikona Matky Božej s Dieťaťom od akad. maliarky Jany Reitlingerovej. Táto cenná ikona je v pravoslávnom chráme v Zemplínskej Širokej, okr. Michalovce. Tradičné odpustové bohoslužby sa tu konajú vo sviatok Narodenia Bohorodičky v nedeľu 22. septembra t. r.

Hospodin pozdvihuje pokorných, pyšných ponižuje až po zem (Žalm 147, 6).
Hospodin utláčaným dopomáha k právu a lačným dáva chlieb (Žalm 146, 7).
Jak vzácne sú mi Tvoje myšlienky, ó Bože, ich počet aký nesmierny (Žalm 139, 17).

Ikona sv. Alexandra Nevského, ktorému je zasvätený pravoslávny katedrálny chrám v Prešove. Chrámový sviatok na počesť tohto svätca oslávia pravoslávni veriaci Prešova a okolia dňa 12. septembra.

Tradičný odpust na počesť sviatku Narodenia Presvätej Bohorodičky sa bude konať v nedeľu 22. septembra t. r.

Ešte k jubileu

Ešte sa vraciame k tohtoročnému sviatku Zostúpenia sv. Ducha, kedy bol v Michalovciach chrámový sviatok a kedy sme si pripomenuli, že **uplynulo už 10 rokov odvtedy, čo tu začal slúžiť predstavený tohto chrámu — d. o. dekan ŠTEFAN HORKAJ, ktorý oslávil i desaťročné jubileum svojho kňazského svätenia.** Jubilanta pozdravil Preosvietený vladyka Cyril, biskup michalovský, v mene svojom, a za všetkých veriacich blahoželala maličká Šandrejová veršom a sestry Ferková a Šandrejová odovzdali jubilantovi kôš kvetov. Kurátorský zbor a veriaci nášho otca Štefana tiež obdarovali vecnou pozornosťou. Všetko najlepšie do budúcich dní a rokov otcovi Štefanovi želajú jeho veriaci.

O. dekan Št. Horkaj medzi pravoslávnymi deťmi v Michalovciach.

Za mitr. prot. ThDr. Eliášom Kačurom

V sobotu dňa 20. júla 1974 po krátkej ťažkej chorobe zosnul v Pánu jeden z najvýznamnejších a najzaslúžilejších pracovníkov na nive sv. pravoslávia na východnom Slovensku — veľa-dôstojný otec mitroforný protojerej ThDr. Eliáš K a č u r, býv. profesor Pravoslávnej bohosloveckej fakulty v Prešove a okresný arcidekan košického arcidekanátu.

Nebohý otec Eliáš sa narodil 25. júla 1908 v Novom Davidkove na Zakarpatskej Ukrajine v zbožnej roľníckej rodine, ktorá mu dala do vienka lásku k náboženskému životu a k svojmu ľudu. Po maturite, ktorú zložil v Mukačeve, a po vysokoškolskom štúdiu na Cyrilometodejskej bohosloveckej fakulte v Olomouci, ktorú absolvoval r. 1933, sa oženil a bol v Prešove dňa 9. 7. 1933 vysvätený na kňaza. Jeho prvou farnosťou bolo Šarišské Čierne, neskôr Vyšný Mirošov.

V priebehu svojho účinkovania bol vždy vzorným dušpastierom, bol oddaným Bohu a svojmu národu a ako talentovaný rečník a dobrý organizátor pracoval na duchovnom i kultúrnom povznesení ľudu, chránil pradedovský pravoslávny východný obrad a cyrilometodejský cirkevnoslovanský bohoslužobný jazyk. Prejavoval mimoriadne veľké sympatie k pravoslávnej cirkvi Christovej a svojich veriacich vychovával v duchu lásky k sv. pravosláviu. Počas fašistickej poroby ako vzorný vlastenec obetavo podporoval národnooslobodzovacie odbojové hnutie.

Po oslobodzení našej vlasti neb. otec Eliáš spolu so svojimi veriacimi sa zapojil do celonárodného hnutia návratu gréckokatolíkov do pradedovskej pravoslávnej cirkvi a bol jedným z najvýznamnejších organizátorov a účastníkov historického Veľkého prešovského snemu, ktorý sa konal v Prešove 28. apríla 1950 a na ktorom prítomní duchovní i laickí delegáti gr. kat. cirkvi zo všetkých obcí východného Slovenska sa jednohlasne uzniesli, že sa navrátia z gr. kat. cirkvi späť do cirkvi pravoslávnej.

Nebohý — ako vzorný služobník Christov v priebehu svojho života si svedomite plnil nielen povinnosti dušpastierske, ale aktívne sa zapájal i do občianskeho života. Z jeho ini-

ciatívy bol v Mirošove vybudovaný nádherný kultúrny dom a boli opravené cirkevné a farské budovy.

Po zjednotení, už ako pravoslávny duchovný, účinkoval najprv vo Vyšnom Mirošove a r. 1950 bol ustanovený za správcu pravoslávnej farnosti s titulom okr. arcidekana do Košíc, kde tiež pod jeho vedením bola prevedená generálna oprava košického chrámu. Ako významný vedecký teologický pracovník a publicista bol súčasne vymenovaný profesorom na Pravoslávnej bohosloveckej fakulte v Prešove, a to dňom 1. 9. 1950. Obidve tieto funkcie úspešne vykonával až do roku 1972, kedy odišiel do dôchodku. Riadnym doktorom teológie sa stal roku 1954.

V priebehu svojho účinkovania bol členom najvyšších štatutárnych cirkevných orgánov pravoslávnej cirkvi a za svoju úspešnú dušpastiersku, organizátorskú, misijnú, mierovú, pedagogickú, vedeckú a budovateľskú činnosť vykonanú v prospech pravoslávnej cirkvi zosnulý obdržal najvyššie cirkevné vyznamenania.

Ani v krízových rokoch 1968—69, napriek rôznemu zastrašovaniu nesklamal, ale zostal verný pravoslávnej cirkvi.

Dňa 20. júla 1974, v deň sviatku svojho nebeského patróna, sv. proroka Eliáša — otec Eliáš ukončil svoju pozemskú púť a bol povolaný do života večného.

Do košického chrámu, kde dlho slúžil, sa s ním 23. 7. 1974 prišli rozlúčiť a dať mu posledné s Bohom jeho najbližší rodinní príslušníci, príbuzní, priatelia, profesori a poslucháči PBF, jeho bývalí žiaci — teraz už pravoslávni duchovní z michalovskej i prešovskej eparchie a veľké množstvo pravoslávnych veriacich z obcí, kde účinkoval, z Košíc i z okolia. Pohrebné obrady vykonal Preosvietený vladyka Cyril, biskup michalovský, za asistencie duchovenstva. Preosvietený vladyka pri tejto príležitosti predniesol smútočný prejav, v ktorom zhodnotil celoživotné dielo a zásluhy zosnulého a v mene Posvätnej synody pravoslávnej cirkvi v ČSSR i v mene svojom vyjadril úprimnú sústrasť rodine nebohého otca Eliáša. So zosnulým sa rozlúčil tiež d. o. mitr. dr. A. Mihaľov, dekan PBF z Prešova za celú fakultu, d. o. Pavel Pališin, tajomník biskupského úradu Evanjelickej cirkvi z Košíc, d. o. prot. Anton Podhajecký, pravoslávny duchovný v. v. z Košíc v mene spolužiakov nebohého, d. o. prot. Ján Choma, predseda misijného odboru ER Michalovce za bývalých poslucháčov PBF — žiakov otca Eliáša. D. o. Michal Spišák, správca pravosl. farnosti Košice, sa rozlúčil v mene kurátorského zboru, veriacich i v mene svojom.

Telesné pozostatky zosnulého mitr. prot. ThDr. Eliáša Kačura boli uložené k večnému odpočinku na verejnom cintoríne v Barci.

Pamiatka otca Eliáša bude večne žiť v srdiach všetkých, ktorí ho poznali tak, ako o tom svedčí sv. Písmo: „Spomínajte si na tých predstavených, čo vám zvestovali slovo Božie! Všímajte si dobre, aký bol koniec ich života a nasledujte ich vieru!“ (Žid. 13, 7). Blaženyj pokoj i vičnaja jemu pamjať!

(M. Š.)

Otvorene o fajčení

Účastníci Druhého vatikánskeho koncilu rozprávajú, že pravoslávni duchovní zo Sovietskeho zväzu, ktorí boli prítomní pri rôznych spoločenských príležitostiach, zásadne nefajčili. Keď im niektorí z ich hostiteľov cigarety ponúkali, odmietali a svoj postoj zdôvodňovali vyjadrením, že duchovný, ktorý si zapaľuje cigaretu či cigáro, im pripadá ako človek, ktorý zapaľuje kadidlo diablovi, teda nepriateľovi Boha a človeka. Ak prišiel Isus Christos, aby zničil skutky diabla (1. Ján 3, 8) a ak nad ním zvíťazil vo všetkých pokušeniach, ak ho odzbrojil a vyslobodil jeho zajatcov, potom rozhodne služobníci Pána a zvestovatelia Evanjelia by nemali diablovi kadidlo zapaľovať a fajčiť. Bohužiaľ, však fajčia niektorí duchovní v katolíckej cirkvi i v cirkvách reformovaných. Hovoria, že sa fajčením ukľudňujú, že sa im zjasňuje hlava, že sa zvyšujú ich duševné výkony atď. Rovnako však svoju fajčiarsku vášeň odôvodňujú i ostatní fajčiari. Je známe, že na obhajobu fajčenia si každý fajčiar nájde rad dôvodov a hocikedy sa i nefajčiarom vysmieva, že sa pripravujú o výborný pôžitok. Ak uvádzate fajčiarom rôzne lekárske štatistiky o tom, ako fajčenie človeku škodí, ako spôsobuje rôzne ochorenia horných i dolných ciest dýchacích, rakovinu pľúc, choroby traktu zažívacieho, rakovinu žalúdka, žlčníkové choroby, vysoké percento pečeňových chorôb atď. — potom sa niektorí z nich tomu vysmievajú, a iní — tí rozumnejší —síce uznávajú túto skutočnosť, ale uvádzajú, že nemajú toľko síl, aby sa ovládli a svoj zlozvyk prekonali. Dnes síce sú už na celom svete pri zdravotníckych zariadeniach protifajčiarske poradne a liečebne, ale fajčiari poväčšine liečbu odmietajú. Robia tak dokonca i v kúpeľoch, kde si liečia dýchacie cesty. Potom pochopiteľne ich liečenie tu nemá zmysel a je vyhadzovaním peňazí. Najhoršie je, keď sa fajčiari nevedia ovládať ani doma, kde sú malé deti, a otravujú ovzdušie doma. Koľko by sa ušetrilo sporov, keby nebolo tejto nešťastnej fajčiarskej vášne. Z fajčiarskych rodín zvyčajne vyrastajú deti — fajčiari, lebo napodobňovací pud je nesmierne silný. Učitelia, ktorí fajčia, ťažko môžu od žiakov žiadať, aby nefajčili. Dnes sa na svete fajčí viac, než kedykoľvek inokedy, o čom svedčí skutočnosť, že narastá výroba cigariet. Noviny Lidová demokracie priniesli dňa 27. apríla m. r. správu, že vo Veľkej Británii 42 percent detí do 11 rokov už skúšalo „pôžitok“ fajčenia, a plné dve tretiny obyvateľstva mužského pokolenia fajčí pravidelne od 16 rokov. Podobne i v iných krajinách. Veľké množstvo fajčiarov som videl v Dánsku a v Holandsku. Tu fajčí vari všetka mládež. V Kodani som videl dokon-

ca i nevestu vychádzajúcu po obrade z chrámu, ktorá fajčila cigaru. Dnes mládež fajčí viac, než predtým. Predajne tabaku a novinové kiosky ponúkajú stále širší a širší sortiment rôznych druhov tabakových značiek. Na druhej strane poznanie, že nikotín je veľkým nebezpečenstvom pre zdravie obyvateľstva, vedie k snahe rôznym spôsobom rast spotreby tabaku zastaviť. Niekde jestvuje už nariadenie, že každá krabička cigariet musí mať na obale varovanie pred škodlivosťou fajčenia. I u nás sa ozývajú alarmujúce hlasy, varujúce pred následkami nikotinizmu. Zdá sa však, že sa márne usporadúvajú protifajčiarske konferencie, márne sa rozširujú v mestách i po dedinách sarkastické letáky: „Len fajčite viac! Nadobudnete si bronchitídu, astmu, cukrovku, paradentózu, žalúdočné vredy, infarkt, rakovinu pľúc". — Fajčiari veselo fajčia ďalej.

Najhoršie je, že v stále väčšom počte fajčia dnes ženy, a to už od dievčenských rokov. Preto sa tiež množia i rôzne ženské choroby. Niekedy si fajčenie nevedia odoprieť ani ženy počas tehotnosti a zabúdajú na zdravie svojho budúceho dieťaťa. Chápeme, že náruživým fajčiarom je ťažko fajčenie zanechať. Nikotín je naozaj kadidlom diablovi, lebo je to jed, ktorý vedie k hroznému a otrockému návyku. Ten, kto raz náruživo fajčiť začal, ťažko prestane. V záujme zdravia spoločnosti však nie je možné mlčať a ľahostajne sa pozerať, ako nikotínový mor sa v národe šíri. V kampani proti diabolskému kadidlu by sa mali spojiť osvetovi i zdravotnícki pracovníci.. A cirkvi by samozrejme nemali stáť bokom. Malo by byť ozaj samozrejmosťou a tým najmenším z nášho kresťanského svedectva, že v otázke fajčenia pôjdeme príkladom ako tí, ktorí vedia, že zdravie je darom Božím a že kresťan je slobodný v Christovi i zaviazaný byť príkladom. Postoj pravoslávnych kňazov je výzvou. Dnes, kedy životné prostredie je už aj tak dosť zamorené rôznymi vymoženosťami modernej civilizácie a kedy sa stále viac a viac peňazí dáva na jeho ozdravenie, bráňme sa, aby prostredie, v ktorom musíme žiť a pracovať, bolo ešte viac zamorované dymom z tabakových výrobkov.

(Prevzaté z čas. Bratská rodina, č. 1, r. 1974 — autor Rudolf HORSKÝ).

Zo života prešovskej eparchie

Ustanovenie:

● **D. o. Mikuláš Petrovka**, novokňaz, bol dňom 1. 7. 1974 ustanovený **za správcu pravoslávnej farnosti Lomné**, okr. Svidník.

Preloženie:

● **D. o. Juraj Jura**, správca farnosti v Lomnom, okr. Svidník, bol dňom 1. 7. 1974 **preložený za správcu pravoslávnej farnosti Kurov**, okr. Bardejov.

Uvoľnenie z duchovenskej služby:

● **D. o. Juraj Koco**, správca farnosti Kurov, bol dňom 1. 9. 1974 **na vlastné želanie uvoľnený z duchovenskej činnosti.**

Pobočné administrácie:

● **Dňom 1. 7. 1974 bol d. o. A. Glogovský**, správca farnosti Osadné, **poverený pobočnou administráciou uvoľnenej farnosti Vyšná Jablonka.**

Tým istým dňom bol **poverený pobočnou administráciou farnosti Nižná Jablonka d. o. Juraj Hric**, správca farnosti Nechvaľ—Poľanka.

Archijerejská sv. liturgia posviacka chrámu:

● V nedeľu dňa 28. 7. 1974 **Preosvietený vladyka Nikolaj, biskup prešovský, v sprievode d. o. prot. P. Spišáka, riaditeľa ER, navštívil pravosl. cirkevnú obec Vojtovce, okr. Svidník, kde posvätil chrám Boží po oprave a odslúžil archijerejskú sv. liturgiu.** Slávnostnú kázeň predniesol d. o. Ján Kačmár z Brusnice. Na konci bohoslužieb prehovoril k prítomným Preosvietený vladyka, **ktorý úprimne poďakoval miestnemu správcovi farnosti d. o. A. Zelizňakovi, kurátorom i veriacim za ich prácu a lásku pri oprave tamojšieho chrámu Božieho.** R. F.

Zo života michalovskej eparchie

Vzácna bratská návšteva

● V sobotu dňa 20. júla 1974, v deň sviatku sv. proroka Eliáša, na svojej ceste do Karlových Varov **navštívil Preosvieteného vladyku Cyrila, biskupa michalovského, v Michalovciach vzácny hosť zo Sýrskej arabskej republiky — Vysokopreosvietený vladyka Vasilij (Samacha), pravoslávny metropolita z Damasku.** Vzácneho hosťa Preosvietený vladyka Cyril spolu s činiteľmi michalovskej eparchie srdečne privítal. Pri tejto príležitosti Vysokopreosvietený metropolita Vasilij si pozrel katedrálny chrám a biskupskú rezidenciu a zotrval s Preosvieteným vladykom Cyrilom v bratskom srdečnom rozhovore.

Meniny Preosvieteného vladyku Cyrila

● Dňa 5. júla t. r. v deň sviatku slovanských vierozvestov, sv. apoštolom rovných Cyrila a Metoda, **oslávil náš Preosvietený vladyka Cyril svoje meniny.** V katedrálnom chráme v Michalovciach Preosvietený vladyka Cyril v ten deň odslúžil archijerejskú sv. liturgiu za asistencie duchoven-

stva. Po ukončení sv. liturgie a molebenu **d. o. mitr. prot. Mikuláš Ščerbej, riaditeľ ER, v mene činiteľov ER, duchovenstva, veriacich i v mene svojom srdečne blahoželal Preosvietenému vladykovi** a zaželal mu veľa dobrého zdravia, pracovných úspechov, duchovnej radosti a hojného Božieho požehnania v jeho arcipastierskej činnosti na nive sv. pravoslávia. Vladykovi blahoželali i prítomní duchovní, ktorí mu darovali kvetiny a darčeky.

● V nedeľu dňa 7. júla t. r. **v katedrálnom chráme v Michalovciach sa pri tej istej príležitosti konala skromná, ale milá slávnosť, na ktorej sa zúčastnili pravoslávni veriaci a kurátori z Michaloviec i z okolia. Slávnostnú archijerejskú sv. liturgiu odslúžil Preosvietený vladyka Cyril za asistencie miestneho duchovenstva a poslucháčov PBF z Prešova.** Po bohoslužbách predstavený katedrálneho chrámu v Michalovciach, **d. o. Št. Horkaj v mene veriacich, kurátorského zboru i v mene vlastnom srdečne blahoželal Preosvietenému vladykovi pri príležitosti jeho menín.** Preosvietený vladyka Cyril vyjadril srdečnú vďaku všetkým za prejav milej pozornosti voči jeho osobe a pri tejto príležitosti **udelil pochvalné diplomy pravoslávnym kurátorom katedrálneho chrámu, a to bratovi Pavlovi Hamarikovi, ktorý oslávil 77 rokov svojho života, a Jánovi Mosjorjakovi, ktorý mal 65. narodeniny,** za ich dlhoročnú svedomitú prácu v kurátorskom zbore.
Na mnohaja lita, vladyko!

Tradičné odpustové bohoslužby

● V nedeľu dňa 14. júla **t. r. v Podhorodi sa konal odpust pri príležitosti chrámového sviatku sv. apoštolov Petra a Pavla, ktorý bol spojený s posviackou obnovenej farskej budovy.** Na slávnosti sa zúčastnilo veľa pravoslávnych veriacich miestnych i z okolia. **Slávnostnú sv. liturgiu a posviacku farskej budovy vykonal d. o. Juraj Cap, okr. arcidekan z Lastomíra,** za asistencie správcu miestnej farnosti d. o. Ladislava Fedora. **Kázeň predniesol d. o. Juraj Cap a poďakoval v nej miestnym pravoslávnym veriacim za ich lásku a obetavosť, ktorú prejavujú k pradedovskej pravoslávnej cirkvi,** najmä však za pomoc pri oprave fary. Na záver d. o. Ladislav Fedor poďakoval prítomným za spoločné modlitby.

Pracovná porada

● V utorok dňa **30. júla t. r. v zasadacej miestnosti Úradu ER v Michalovciach sa konala riadna pracovná porada pravoslávneho duchovenstva michalovského arcidekanátu,** na ktorej sa zúčastnili i jednotliví duchovní z arcidekanátu trebišovského. Po spoločnej modlitbe **okr. arcidekan d. o. Juraj Cap srdečne privítal prítomných duchovných a hostí na čele s Preosvieteným vladykom Cyrilom.** Prečítal zápisnicu z posledného zasadnutia a oboznámil prítomných s programom. **Potom boli prednesené referáty a správy. D. o. Ladislav Fedor (Podhoroď) predniesol referát na tému „I ostavi nam dolhy naša jakože i my ostavľajem dolžnikom našim“.** D. o. mitr. prot. **Mikuláš Ščerbej,** riaditeľ ER, predniesol obsiahly referát o mierových problémoch súčasného sveta na tému: **„Sovietsky zväz v boji za upevnenie svetového mieru“.** D. o. Juraj Cap **hovoril o situácii v michalovskej eparchii** a o pracovných úlohách pre nastávajúce obdobie. **D. o. prot. Ján Choma, predseda misijného odboru ER, informoval duchovenstvo o uznesení pléna Metropolitnej rady.** Prítomné duchovenstvo si pozorne vypočulo prednesené správy a referáty a jednotliví duchovní vo vlastných správach informovali prítomných o svojej práci na farnostiach. **Preosvietený vladyka Cyril vo svojom záverečnom prejave zhodnotil pracovnú poradu a vyzval duchovenstvo, aby naďalej v bratskej láske spolupracovalo na rozkvete našej pravoslávnej cirkvi a pre blaho nášho ľudu.**

Životné jubileum

Brat kurátor JURAJ KOSTIČAK sa tohto roku dožil 77 rokov svojho života. Jubilant sa narodil na filiálnej obci Gajdoš, okr. Michalovce, a dlhé roky bol kurátorom v Nižnej Rybnici. V rodnej obci bol roľníkom a dnes žije v Michalovciach na dôchodku. Tu bol aj zvolený za kurátora pri katedrálnom chráme sv. Ducha. Milého brata Juraja pozdravil pri príležitosti jeho jubilea i Preosvietený vladyka Cyril, biskup michalovský, ktorý mu zaželal do ďalších rokov jeho života veľa zdravia a Božieho požehnania. K tomuto želaniu sa pripájame i my.

Na mnohaja i blahaja lita!
Š. H., duchovný

Vydráň: pravoslávne deti po prvej sv. spovedi spolu so svojím otcom duchovným.

Posmrtná spomienka

Dňa 22. 6. 1974 odovzdal svoju dušu Stvoriteľovi brat Andrej SIVAK, kurátor pravoslávnej cirkevnej obce Vydrán, vo veku 77 rokov. Nebohý bol kurátorom od roku 1947 a svojou starostlivosťou pomáhal pri oprave chrámu a farskej budovy, ktoré boli vo vojne poškodené. Pravoslávna cirkev v ňom stráca dobrého veriaceho a jeho rodina dobrého manžela a otca. Pohrebné obrady odslúžil miestny duchovný d. o. Kostecký a d. o. prot. Michal Bega.

Vičnaja pamjať.

Dň 5. mája 1974 v ranných hodinách odovzdal svoju dušu Stvoriteľovi brat Ján NOVÁK vo veku nedožitých 77 rokov. Keď som ho navštívil chorého v jeho dome vo Vyšnom Orlíku, rozprával mi históriu svojho života, ktorá súvisela s históriou pravoslávnej cirkvi u nás v obci. Únia bola zavedená v našej obci až r. 1830 a už r. 1924 sa obec hlási späť do lona pravoslávnej cirkvi. Výnimku vtedy tvorilo 5 bohatších gazdov. Veriaci chceli prestúpiť spolu s duchovným, ale to sa im nepodarilo. Gr.-kat. kňaz Haľko na nich zavolal žandárov, ktorí celý mesiac strážili nami ťažko vybudovaný chrám. Nebohý brat Ján Novák stál na čele tohto hnutia a spolu s nami oslávil tohto roku v prvú nedeľu Veľkého pôstu 50. výročie návratu svojej obce do veľkej rodiny sv. pravoslávia. Nebohý bol autorom viacerých divadelných hier, autorom básní a piesní o svojom ľude (Zelenij vinočok

— červoni kvitočky, str. 71—141).

Na jeho pohrebe bolo množstvo veriacich i zástupcovia organizácií občianskych. Obrady odslúžil miestny duchovný d. o. prot. A, BIELORUSKÝ a prot. Ján LIPTÁK.

Nech Hospodin prijme dušu neb. brata Jána do svojho nebeského kráľovstva.

Vičnaja jemu pamjať a blaženyj pokoj.

Prot. A. Bieloruský